

INLEIDING

Het Stadsarchief Mechelen beschikt over een rijk bestand notariaatsarchief¹. Een groot deel daarvan kwam er terecht dankzij een akkoord van 20 februari 1917 tussen de staat en het stadsbestuur. Hierdoor werd het leeuwendeel van het huidige bestand door de Rechtbank van Eerste Aanleg aan het Stadsarchief in bewaring gegeven. Dit betekende een aanvulling op de losse akten die er al aanwezig en beschreven waren². Naar aanleiding van genoemd akkoord stonden ook de notarissen Delvaulx en Van Bellinghen respectievelijk in 1948 en in 1949 oude registers aan het Stadsarchief af³. In de loop van de jaren werden nog verschillende losse akten van diverse notarissen gedeponereerd. Bij sommige akten zitten er soms fiches met de verwervingsdatum en een beschrijving.

In 1950 publiceerde toenmalig stadsarchivaris René De Roo een gedetailleerde inventaris waarin de meerderheid van het notariaatsarchief beschreven staat⁴. Dit werk betekende voor de onderzoeker een hele verbetering. Tot dan toe had die immers niet meer dan een repertorium dat zich beperkte tot de namen van de notarissen en hun uiterste ambtsdata⁵. De inventaris van René De Roo vermeldt per notaris alle afzonderlijke registers en losse akten met inbegrip van de uiterste data en eventuele bijzonderheden in voetnoot. Bovendien worden ook telkens de aanwezige indexen en repertoria aangegeven.

Later volgden er nog twee vrij uitgebreide losbladige aanvullingen op het werk van René De Roo. Zo verscheen er in 1974 één op de losse

---

¹ Karel Mannaerts wijdde twee artikelen aan enkele van de vroegste Mechelse notarissen: MANNAERTS, K. "Notarissen in Mechelen in de veertiende eeuw", *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen*, CI (1997), pp. 59-103 en IDEM "Notarissen in Mechelen van 1401 tot 1531", *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen*, CVIII (2004), pp.61-125. Over de geschiedenis van het notariaat in België zie BRUNEEL C, GODDING, P. en STEVENS, F. *Het notariaat in België van de middeleeuwen tot heden*. Brussel, 1998 en NÈVE, P. *Schets van een geschiedenis van het notarisambt in het huidige België tot aan de Franse wetgeving*. Nijmegen, 1995.

² Zie: HERMANS, V. *Inventaire des Archives de la ville de Malines. Tome sixième. Affaires civiles et ecclésiastiques*. Mechelen, 1879, pp. 104-120 en HERMANS, V. *Inventaire des Archives de la ville de Malines. Tome huitième*. Mechelen, 1894, p. 90, III, Erf- en ontervingen voor notarissen of zaakwaarnemers, I. Voortaan worden beiden afgekort als respectievelijk *Inventaire, t. 6* en *Inventaire, t. 8*.

³ DE ROO, R. *Inventaris der notariële protocollen* (Uitgaven van het Stadsarchief, II). Mechelen, 1950, pp. 2-3.

⁴ Zie noot hierboven.

⁵ *Table renfermant les noms des Anciens Notaires dont les Actes reposent au Greffe du Tribunal de première instance de Malines et aux Archives des villes de Malines et Lierre*. Mechelen, 1900.

notarisakten⁶. Hierbij werden de desbetreffende akten alfabetisch in dozen gerangschikt zonder ze evenwel afzonderlijk te nummeren. Later volgde nog een aanvulling op de registers, dit keer wel genummerd⁷.

Het kwam echter nooit tot een nieuwe geïntegreerde inventaris. Hierdoor moest de gebruiker op verschillende plaatsen gaan zoeken. Daarom besloten we om een nieuwe uitgave tot stand te brengen waarin de onderzoeker alles in één oogopslag terug kan vinden.

I. Gehanteerde werkwijze

Deze herwerkte uitgave neemt de structuur van de inventaris van René De Roo over. Concreet komen de notarissen in alfabetische volgorde aan bod. Indien het een samengestelde achternaam betreft, bepaalt het tweede deel ervan de plaats. De namen zijn zoveel mogelijk voluit geschreven en gemoderniseerd.

Soms was het onmogelijk om vast te stellen van welke notaris een akte was. Dergelijke akten werden achteraan de inventaris opgenomen als niet in te voegen stukken. Daartoe behoren eveneens akten waarvan niet zeker is of de opsteller in kwestie wel een notaris was. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om akten en contracten en staten van goederen die gepasseerd zijn voor de Grote Raad, de Raad van Brabant, de Mechelse weeskamer, ... Opmerkelijk is dat er bij de niet in te voegen stukken ook verschillende Franse akten aanwezig zijn. Hier kon geen verklaring voor gevonden worden. Diepgaand onderzoek was wegens tijdsgebrek ook niet mogelijk. Alle opgenomen notarissen resideerden te Mechelen, tenzij anders aangegeven. Plaatsnamen werden hierbij gemoderniseerd.

In de uitgave van 1950 staan er enkele losse akten tussen de protocollen. Er wordt dan telkens in voetnoot bij vermeld dat het om losse akten gaat. De eerste losbladige aanvulling betreft honderden ongenummerde losse akten. Om niets aan de inhoud van de bestaande nummers te moeten veranderen, hebben we ervoor gekozen om die ongenummerde losse akten een nieuw nummer toe te kennen dat aansluit op de bestaande nummering. Om het geheel overzichtelijk te houden zijn ze per notaris met blanco nummers afzonderlijk geplaatst van de protocollen. De genummerde losse akten werden hierbij opgenomen.

Voortbordurend op het werk van René De Roo staan ook de indexen en de repertoria onder elke notaris afzonderlijk aangegeven. Dit

---

⁶ *Aanvullende inventaris van de losse notarisakten* (Uitgaven van het Stadsarchief, IIbis). Mechelen, 1974.

⁷ Het betreft een ongedateerde lijst zonder titel.

werkt eveneens de gebruiksvriendelijkheid in de hand. Indien protocollen indexen bevatten, zijn die niet afzonderlijk geplaatst omdat ze immers ook nog uit akten bestaan. De desbetreffende index staat dan wel in een voetnoot vermeld.

In de inventaris van 1950 en de twee aanvullingen zijn geen redactionele vormen opgenomen. Deze uitgave vult dit per archiefstuk aan. Waar mogelijk verfijnt ze ook de terminologie. Zo sprak René De Roo bijna telkens van tafels waar er nog het onderscheid gemaakt kan worden tussen indexen en repertoria⁸. De term "protocollen" werd omwille van de gebruiksvriendelijkheid behouden, hoewel die strikt archivistisch gezien niet correct is. Het betreft hier immers meestal geen delen maar banden.

De dateringen van de protocollen werden wegens tijdsgebrek niet gedetailleerd nagezien. Bij de losse akten daarentegen was dit wel mogelijk. Hier en daar werd een fout rechtgezet. Vooral vanaf de negentiende eeuw is er aan het einde van een akte sprake van een registratiedatum. Die laatste datum wijkt licht af van die van de akte. We hebben gekozen voor de registratiedatum. Indien er bij een losse akte andere stukken zitten, worden die met hun datum in voetnoot aangegeven.

René De Roo nam in zijn uitgave meer informatie op dan volgens de hedendaagse normen strikt gezien nodig is. Zo koos hij er voor om stukken tot op de dag te gaan dateren en hier en daar ook inhoudelijke informatie mee te geven (huisnamen bijvoorbeeld). Ten bate van de onderzoeker zijn al die gegevens in deze heruitgave behouden⁹. Dit geldt evenzeer voor de informatie die zich op de omslagen van de losse akten bevond. Hier en daar geeft de inventaris van René De Roo bij de indexen en repertoria ook het aantal folio's weer. Daar dit echter geen essentiële informatie betreft en het aantal ook vaak foutief is, werd dit telkens geschrapt.

II. Raadpleegbaarheid en reproductie

Alle stukken in het notariaatsarchief zijn vrij raadpleegbaar. Om een specifiek stuk aan te vragen vult u een aanvraagformulier in die u in de leeszaal vindt. Noteer daarop de bestandsnaam, het nummer, de notaris en de datum.

---

⁸ Er zijn enkele repertoria die geen analyses van akten omvatten en dus niet volledig aan de definitie van een repertorium voldoen. Daar ze echter steeds chronologisch opgevat zijn kunnen ze niet als indexen bestempeld worden want daarin staan de gegevens nooit chronologisch. Daarom werd gekozen voor de term "repertorium". Voor de terminologie werd gebruikt gemaakt van DEN TEULING, A.J.M. *Archiefterminologie voor Nederland en Vlaanderen*. 's-Gravenhage, 2003.

⁹ Heel sporadisch was het niet mogelijk om op dag te dateren en staat er enkel een jaartal.

Voorbeeld: Notariaat, nummer 1: ADRIANI (J.E.), 1761.

Indien stukken te zwaar beschadigd zijn, worden ze niet ter inzage gegeven.

Voor reproductie gelden de bestaande regels van het Stadsarchief.

III. Notariaatsarchief in andere bestanden

A. In het Stadsarchief Mechelen

Hier en daar zitten er nog enkele stukken van notarissen verspreid over andere bestanden in het Stadsarchief. In het bestand Varia gaat het om een repertorium van een onbekende notaris en dit voor de periode 1756-1795 (Varia 417). Verder vindt de gebruiker er 19 notariële akten betreffende de familie Van den Nieuwenhuyse lopende van 1676 tot 1700 (Varia 537). Tot slot omvat Varia 469 ook hier en daar notariële akten.

Het Oud Archief omvat een aantal staten van door notarissen gedeponeerde stukken (Oostenrijkse periode)¹⁰. Vaak betreft het daarbij heuse regesten van akten. Daarnaast zijn er ook enkele stukken die verband houden met de uitoefening van het notariële ambt en de notarissen te Mechelen¹¹. Aanvullend wijzen we ook op 26 registers van testamenten gepasseerd voor notarissen of voor de schepenenbank. De gegevens die men er in terugvindt zijn echter vaak beperkt tot de namen van de betrokken partijen¹². Tot slot was er een band van notaris Huybrecht Sporckmans met stukken betreffende verkoopsvoorwaarden maar die is verdwenen¹³.

B. In het Rijksarchief Antwerpen

Een groot deel van de protocollen en losse akten van de Mechelse notarissen bevindt in het Rijksarchief van Antwerpen. De algemene toegang hierop is nog steeds het werk van A. Bousse¹⁴. Bij elke notaris staan zijn standplaats, de uiterste data van de akten, de

---

¹⁰ *Inventaire, t. 6*, p. 116-120.

¹¹ *Idem*, p. 104-105.

¹² *Inventaire, t. 8*, p. 93: H. Stichtingen en begiftingen, III. Testamenten gepasseerd vóór schepenen, of wel vóór notarissen en daarna goedgekeurd door twee schepenen, 1503-1796.

¹³ *Idem*, p. 90. Het betrof de periode 1624-1626 en 1641-1652.

¹⁴ *Notarissen van het arrondissement Mechelen en hun minuten sinds het ontstaan van het notariaat tot op heden*. Uitgegeven door de Tucht kamer der notarissen van het arrondissement Mechelen. Mechelen, 1957. Zie ook: BOUSSE, A. *Inventaris van de notariële archieven*. Brussel, 1977.

namen van de eventuele notarissen-bewaarders en het eventuele bewaararchief aangegeven. Deze toegang wordt permanent aangevuld¹⁵.

Niet onbelangrijk daarbij is dat de gebruiker in het Antwerpse Rijksarchief ook sommige indexen en repertoria kan terugvinden van stukken die zich in het Stadsarchief Mechelen bevinden.

C. Bij notarissen

De onderzoeker dient rekening mee te houden met het notarieel archief dat zich bij de notarissen zelf bevindt. Bij twijfel kan het Genootschap van Notarissen van de provincie Antwerpen de huidige bewaarplaats (archiefdienst of notariskantoor) opzoeken. Dit genootschap houdt immers een gedetailleerd overzicht van alle huidige en voormalige notarissen in de provincie Antwerpen en de bewaarplaatsen van hun protocollen bij¹⁶.

LIJST VAN AFKORTINGEN

F°: folio

Nr.: nummer

N.s.: nieuwe stijl

P(p).: pagina('s)

S.d.: sine dato

T.: tome

---

¹⁵ Voor de aanwinsten sedert 1999: HOUTMAN, E. *Inventaris van het notariaat. Aanwinsten 1999-juni 2008*. Antwerpen, 2008.

¹⁶ Het betreft een bestand dat op dit ogenblik nog niet digitaal ter beschikking is. Inlichtingen dienen telefonisch gevraagd te worden: 03/238.32.92. Een lijst van alle Belgische notarissen is terug te vinden op www.notaris.be.